

BIRDS PUBLICATIE

Bestekboek, tekeningen en andere documenten

auteur: Ir. S.W. Wierda
datum: 1 november 2010
gepubliceerd: STABU bulletin december 2010
aantal bladen: 4
aantal woorden: 1577
bestandsnaam: 14-bestekboek-tekeningen.doc

Onzekerheid en angst voor het inschakelen van de Raad van Arbitrage door de aannemer leiden er soms toe dat de opdrachtgever al snel voorstelt "het verschil te delen" zodra de aannemer meent dat er sprake is van een bestekwijziging en bijbetaling verlangt. Veel opdrachtgevers en bestekschrijvers denken daarom "meer is beter". Men verliest daarbij uit het oog, dat alles wat wordt opgeschreven ook verantwoord moet worden, zodat het omgekeerde resultaat wordt bereikt.

In dit artikel komen aan de orde de verhouding tussen tekeningen en geschreven tekst en de strijdigheid van documenten die deel uitmaken van het bestek, maar ook de angst om "iets te vergeten".

De verhouding tussen tekeningen en geschreven tekst.

Het "staat niet in het bestek" is een veel gehoorde inleiding om te komen tot een bestekwijziging en bijbetaling in verband met meer werk. Nu is het in principe niet mogelijk om "alles" in het bestek(boek) te beschrijven, dat zou wel erg veel zijn. Omdat niet alles kan worden beschreven maken we gebruik van tekeningen, staten en tabellen om plaats en vorm van zaken vast te leggen. Alle documenten tezamen vormen "het bestek". Bovendien bepaalt de UAV in algemene zin wat van de aannemer van een werk wordt verlangd: *"Hij is verplicht al datgene te verrichten, wat naar de aard van de overeenkomst door de wet, de billijkheid of het gebruik wordt gevorderd of tot een behoorlijke aanwending der bouwstoffen behoort."* (U.A.V. par 6 lid 1, 2e alinea).

Enkele jaren geleden deed de Raad van Arbitrage de volgende uitspraak ¹⁾ in een geschil omtrent een onderdeel, dat wel op tekening was vermeld, maar niet in het bestekboek:

"Arbiters is gebleken dat de onderhavige wand op de tot de overeenkomst behorende bestektekening en het daarop vermelde renvooi wordt aangegeven én omschreven en in het bestek niet is opgenomen onder de werken van derden. Arbiters zijn daarom van oordeel dat de wand daarmee tot het aangenomen werk behoort, zodat de kosten van deze wand ten onrechte als meerwerk bij opdrachtgever in rekening worden gebracht. Dat de aannemer deze wand niet heeft begroot komt voor haar rekening."

Kort gezegd komt het erop neer, dat hetgeen is vastgelegd op tekening (met de daarbij behorende tekst) evenzeer tot het bestek behoort als de tekst in het bestekboek. Dat betekent omgekeerd, dat een tekening met de daarbij behorende tekst strijdig kan zijn met de tekst van het bestekboek. Niet voor niets bepaalt U.A.V. ²⁾ het volgende omtrent de strijdigheid van tekeningen en geschreven tekst in het bestek:

"Indien onderdelen van het bestek onderling tegenstrijdig zijn, wordt, tenzij een andere bedoeling uit het bestek voortvloeit, de rangorde daarvan bepaald aan de hand van de volgende regels:

- a. een nieuw geschreven of getekend document gaat voor een oud geschreven of getekend document;*
- b. de beschrijving gaat voor een tekening;...*

Het is daarom verstandig er zorg voor te dragen, dat een beschrijving slechts éénmaal voorkomt in alle documenten van het bestek en zorgvuldig om te gaan met de datering van de besteksdocumenten. Door het bestekboek de laatste datum toe te kennen is dat het nieuwste van alle tot het bestek behorende documenten (uiteraard met uitzondering van het proces verbaal van aanwijzing en de nota van inlichtingen).

De verhouding tussen bestekboek, bestektekeningen en andere documenten.

Na het gestelde onder "b" wordt voorts bepaald, dat:

"c. een bijzondere regeling gaat voor een algemene regeling; met dien verstande, dat regel a gaat voor de regels b en c, en regel b voor regel c.

Indien toepassing van deze regels geen uitkomst biedt, wordt de tegenstrijdigheid, met inachtneming van de billijkheid, uitgelegd ten nadele van degene door of namens wie het bestek is opgesteld."

Indien in het bestek hetzelfde onderwerp in meerdere (soms niet gedateerde) documenten wordt behandeld zal de toepassing van deze regels al snel geen uitkomst bieden en zal de strijdigheid uitgelegd kunnen worden in het nadeel van degene door of namens wie het bestek is opgesteld.

Ook strijdigheid met wettelijke voorschriften komt voor rekening van de opdrachtgever. Zie U.A.V. par. 5 lid 6: *"Indien wettelijke voorschriften of beschikkingen van overheidswege hogere eisen aan het werk stellen dan in de overeenkomst is bepaald, zullen wijzigingen van het werk, welke nodig zijn om aan die eisen te voldoen, worden verrekend als meer werk."*

Pogingen om de rangorderegeling te "verbeteren" lijden altijd schipbreuk op regelrechte onzin, een niet meer te ontwarren chaos of beide, waarmee de zaak alleen maar erger wordt. Het met besteksbepalingen "overrulen" van wettelijke voorschriften behoort al helemaal niet tot de mogelijkheden.

Enkele bloempjes van "verbeteringen" die uit de recente praktijk werden geplukt:

"Indien onderdelen van het bestek onderling tegenstrijdig of voor verschillende uitleg vatbaar zouden zijn, geldt bij het nemen van een beslissing inzake de uitleg en opheffing van deze tegenstrijdigheid of onduidelijkheid de volgende rangorde:

- de notulen van de bouwvergaderingen;*
- het Bouwbesluit;*
- ..."*

"In afwijking van het gestelde in de U.A.V. paragraaf 2 lid 4, gaat de inhoud van de definitieve verkoopbrochure ten behoeve van koopwoningen in rangorde voor alle andere bestekstukken, ongeacht de datum en detailniveau."

"In geval van tegenstrijdigheden in de bouwkundige- en constructietekeningen geldt de tekening met de meeste informatie, tenzij dit door de directie aan de aannemer anders is vermeld."

Nu is het wel zo, dat de aannemer die een dergelijke overeenkomst welbewust ondertekent, zich daaraan vrijwillig onderwerpt. Het blijft echter de vraag in hoeverre bij een aanbesteding sprake is van vrijwilligheid. Immers het niet afsluiten van de overeenkomst betekent gemiste omzet voor het bedrijf van de aannemer. Dus ondertekenen en vervolgens de juistheid van de bepalingen en

werkbeschrijvingen van het bestek bestrijden ligt voor de aannemer voor de hand. Dat is overigens in veel gevallen vanwege de chaos van bepalingen en documenten niet zo moeilijk.

Voorschriften waaraan het ontwerp moet voldoen

In principe is de opdrachtgever verantwoordelijk voor het ontwerp van het gebouw, dat in het bestek is vastgelegd. Zie U.A.V. par. 5 lid 1 "*De opdrachtgever draagt de verantwoordelijkheid voor de door of namens hem voorgeschreven constructies en werkwijzen, daaronder begrepen de invloed die daarop door de bodemgesteldheid wordt uitgeoefend, alsmede voor de door of namens hem gegeven orders en aanwijzingen.*"

Het nogmaals vermelden van wettelijke voorschriften, het toevoegen van het programma van eisen, de EPC-berekening, berekeningen van geluidsisolatie en nagalmtijden, en andere door adviseurs vastgestelde ontwerpuitgangspunten verandert daar niets aan. Het vermelden van de verlangde Rc-waarde van een constructie heeft geen zin, als de overige bestekinformatie (opbouw van de constructie, dikte en λ -waarde van het isolatiemateriaal) daarmee in strijd is. Een favoriete bepaling van veel constructeurs "*de hoofddragconstructie moet een brandwerendheid bezitten van x minuten*" lost noch het probleem omtrent de vraag wat er precies tot de hoofddragconstructie behoort op, noch de wijze waarop die brandwerendheid zou moeten worden gerealiseerd.

Indien in het bestek ontwerpwerkzaamheden van de aannemer worden verlangd moet uiteraard door deze rekening worden gehouden met de wettelijke vereisten en de door adviseurs vastgelegde uitgangspunten. De voor het uitvoeren van de ontwerpwerkzaamheden benodigde informatie zal in dat geval deel moeten uitmaken van het bestek. Deze ontwerpwerkzaamheden moeten conform de STABU systematiek in het bestekboek per onderdeel worden beschreven. Door per onderdeel naar de juiste documenten te verwijzen kunnen misverstanden worden voorkomen.

Door adviseurs samen te stellen deel- of nevenbestekken.

Het doen verzorgen van deelbestekken door gespecialiseerde adviseurs is een zorgelijke ontwikkeling, die wordt veroorzaakt door onzekerheid en angst aan de zijde van de opdrachtgever. Goed overleg, afstemming tussen de verschillende adviseurs en vooral ook de aanwezigheid van enig juridisch inzicht bij alle betrokken partijen is absoluut noodzakelijk om in deze situatie een eenduidig en consistent bestek tot stand te brengen.

Problemen in verband met de afstemming van nevenbestekken ³⁾ hebben meestal betrekking op zaken die in geen van beide bestekken zijn beschreven of zaken die in beide bestekken juist wel zijn beschreven.

Het is ook niet vanzelfsprekend dat een bepaling in het ene nevenbestek van toepassing is op het andere nevenbestek (bijvoorbeeld een demaractielijst). Het toewijzen van werkzaamheden aan een derde aannemer in het ene bestek houdt nog niet in, dat deze werkzaamheden automatisch zullen worden uitgevoerd door de aannemer van het werk volgens een ander deelbestek. De bepaling "*de ... wordt verzorgd door derden*" zal in de betreffende nevenovereenkomst een tegenhanger moeten hebben in de vorm van (bijvoorbeeld) een werkbeschrijving.

Conclusie.

Angst en onzekerheid zijn slechte raadgevers. De samensteller van een bestek moet er in de eerste plaats voor zorgen, dat het de aannemer duidelijk is wat van hem als resultaat wordt verlangd. Een aannemer is een professional, die men niet hoeft uit te leggen hoe hij zijn werk moet uitvoeren. Door de opdrachtgever moet daartoe adequate en eenduidige informatie worden verschaft. De adviseurs van de opdrachtgever moeten hun in de eerste plaats werk goed doen. Dat daarbij fouten

raadgevend ingenieurs

bouwen op duidelijke afspraken

worden gemaakt is nagenoeg onvermijdelijk, maar de eis van "redelijkheid en billijkheid" geldt ook voor de opdrachtgever en zijn adviseurs! Met behulp van duistere teksten de risico's van de opdrachtgever afwentelen op de aannemer is niet de juiste weg.

¹⁾ RvA 3 september 2004, nr 24.145 (gedepersonaliseerde tekst).

²⁾ Zie U.A.V. par. 2 lid 4.

³⁾ Zie ook de artikelen "Deelbestekken, nevenbestekken en coördinatie" en "Nevenbestek installaties en demarcatie" in de STABU bulletins van september 2006 en augustus 2009.